

شاخه‌های روان‌شناسی

کلیدواژه: علم روان‌شناسی، علوم تربیتی.

بررسی: به علم روان‌شناسی و علوم تربیتی علاقه دارم. تعدادی از اصطلاحات آن‌ها را (پنج‌واژه) شرح دهید.

پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱ - مقدمه بحث
- ۱.۱ - درباره علم روان‌شناسی
- ۲ - شاخه‌ها و کاربردهای روان‌شناسی
- ۲.۱ - روان‌شناسی بالینی
- ۲.۲ - روان‌شناسی اجتماعی
- ۲.۳ - روان‌شناسی مرضی
- ۲.۴ - روان‌شناسی تربیتی
- ۲.۵ - روان‌شناسی شخصیت
- ۲.۶ - روان‌شناسی صنعتی
- ۲.۷ - روان‌شناسی انگیزش و هیجان
- ۲.۸ - روان‌شناسی سازمانی
- ۲.۹ - روان‌شناسی سیاسی
- ۲.۱۰ - روان‌شناسی عمومی
- ۲.۱۱ - روان‌شناسی دین
- ۲.۱۲ - روان‌شناسی سلامت
- ۳ - معرفی منابع
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

مقدمه بحث

تصور کنید فردی که تحصیلات غیر پزشکی دارد برود و تعدادی کتاب **داروشناسی** تهیه کند، اسم داروها را از آن کتاب یاد بگیرد که چه دارویی برای چه بیماری‌ای قابل استفاده است. این اطلاعات اگرچه مفید و خوب است، ولی هیچ‌گاه این فرد که اطلاعات خوب دارویی دارد، به عنوان پزشک شناخته نمی‌شود؛ چون پزشکی، فراتر از آشنایی با چند دارو است و قسمت عمده آن برمی‌گردد به شناسایی **بیماری** و ...؛ به عنوان مثال، تفکیک سردردها از هم‌دیگر با توجه به نشانه‌ها و علائم هر بیماری تنها از تخصص پزشکی برمی‌آید که سال‌های متمادی دروس مرتبط با آن را گذارنده؛ لذا او می‌داند این سردرد با سردرد دیگر فرق دارد و داروی خاص خود را می‌طلبد یا به عنوان مثال، فردی که الان دارویی دیگر مصرف می‌کند، نمی‌توان فلان دارو را تجویز کرد؛ چون اثر آن را خنثی می‌کند یا برعکس باعث تشدید بیماری می‌شود و غیره.

← درباره علم روان‌شناسی

علم روان‌شناسی دارای شاخه‌های متعددی است و نیاز است که کتاب‌های مربوط به آن رشته خوانده شود تا با صاحب‌نظران و دیدگاه‌های آن‌ها که مبتنی بر سال‌ها تدریس، تحقیق، کار میدانی، آزمایشگاهی است، آشنا شد. بنابراین صرف حفظ کردن چند واژه روان‌شناسی کافی نیست؛ لذا بهتر است ابتدا با کتاب‌هایی که درباره روان‌شناسی عمومی نوشته شده، آشنا شوید.^[۱] به نظر می‌رسد که شما به دلیل تمایل خود به علم روان‌شناسی، می‌خواهید درباره این علم اطلاعات بیشتر داشته باشید؛ ولی باید توجه داشته باشید که با شرح دادن تعدادی از اصطلاحات این علم، شما اطلاعات قانع‌کننده و رضایت‌بخشی به دست نمی‌آورید. به جای شرح واژه‌ها، شاخه‌ها یا گرایش‌های این علم را برای شما توضیح می‌دهیم تا شما پیش‌تر با این علم آشنا شوید. در واقع با مجزا کردن این شاخه‌ها، کاربردهای مختلف **روان‌شناسی** نیز مشخص می‌شود.

شاخه‌ها و کاربردهای روان‌شناسی

روان‌شناسی یک **علم** است که دارای چندین گرایش یا شاخه است و هرکدام از شاخه‌ها کاربرد خاص خود را دارند.

← روان‌شناسی بالینی

روان‌شناسی بالینی به تشخیص و درمان بیماری‌ها و اختلالات روانی می‌پردازد. کسانی که در این گرایش تخصص دارند، افراد مبتلا به **اضطراب**، **افسردگی**، **وسواس**، **هیستری** و **تنیدگی** را درمان می‌کنند با استفاده از تخصص خود به بیماران کمک می‌کنند. انواع روش‌های درمانی در این شاخه مورد بحث قرار می‌گیرند و کارایی هر کدام از روش‌های درمانی به صورت تجربی آزموده می‌شوند.

← روان‌شناسی اجتماعی

روان‌شناسی اجتماعی اثرات حضور دیگران را بر فرد بررسی می‌کند. روشن است که تأثیر دیگران بر فرد مستلزم روابط متقابل با دیگران است. بنابراین

روان‌شناسی اجتماعی، علم رفتار متقابل بین انسان‌ها یا علم مطالعه تعامل و ارتباط با دیگران است. [۶]

در **روان‌شناسی اجتماعی** اثر فرد بر جمع و اثر جمع بر فرد بررسی می‌شود؛ لذا مسائلی (مثل **جاذبه** میان فردی، **تبلیغات**، پویایی گروه، نفوذ یک فرد در دیگران، **رهبری** و **مدیریت**، **اطاعت** و فرمان‌بری، ارزش‌های اخلاقی، **پرخاشگری** و...) بررسی می‌شوند. این شاخه روان‌شناسی با جامعه‌شناسی ارتباط نزدیک دارد.

← روان‌شناسی مرضی

روان‌شناسی مرضی، علم مطالعه اختلالات و ناهنجاری‌های روانی است. در این علم بیماری‌های روانی شناخته می‌شوند. این **شناخت** مستلزم دسته‌بندی بیماری‌ها، شناخت علائم آنها و بررسی علل آنهاست. کسی در این شاخه از روان‌شناسی تخصص دارد، به‌خوبی می‌داند که چند نوع بیماری روانی داریم، علائم هر کدام چیست و چه عواملی باعث این بیماری‌ها می‌شوند. این شاخه روان‌شناسی با **روان‌پزشکی** قرابت نزدیک دارد.

← روان‌شناسی تربیتی

این شاخه از روان‌شناسی، اصول و قوانین روان‌شناسی را در مسائل آموزش و یادگیری به کار می‌گیرد. در این علم روش‌های بهتر یادگیری، کارکرد **حافظه**، مسائل مربوط به روش‌های تدریس، مدیریت کلاس، انگیزه تحصیلی و سازگار کردن سطح کتب درسی با توانایی ذهنی دانش‌آموزان می‌پردازد. پس کاربرد این شاخه در مسائل آموزشی و تحصیلی است. این شاخه از روان‌شناسی با **علوم تربیتی** رابطه نزدیک دارد.

← روان‌شناسی شخصیت

روان‌شناسی شخصیت به مطالعه ویژگی‌های شناختی، عاطفی و رفتاری افراد می‌پردازد. البته منظور از ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های پایدار افراد است. در این شاخه از روان‌شناسی مسائلی مانند نحوه شکل‌گیری **شخصیت**، عوامل مؤثر بر شخصیت، نقش عوامل محیطی و ارثی، رابطه تن و روان، مؤلفه‌های و فاکتورهای شخصیت، تفاوت‌های فردی و **ماهیت انسان** مورد بررسی قرار می‌گیرند.

← روان‌شناسی صنعتی

این شاخه از روان‌شناسی به کاربرد اصول روان‌شناسی در **صنعت** می‌پردازد. طراحان محصولات صنعتی سعی می‌کنند فرآورده‌های خود را با گرایش‌ها و سلیقه‌های افراد منطبق بسازند و توانایی روان‌شناختی افراد را در استفاده از محصولات مدنظر داشته باشند.

← روان‌شناسی انگیزش و هیجان

در این شاخه از روان‌شناسی به عوامل درونی بروز رفتار می‌پردازد. در این شاخه علمی نیازهای فطری، نیازهای اکتسابی و اجتماعی، نیازهای عالی، تحلیل فرآیند انگیزش، نحوه شکل‌گیری انگیزه‌ها، عوامل مؤثر بر **انگیزه**، نحوه تقویت و تضعیف انگیزه می‌پردازد. هیجان‌های اصلی و فرعی **انسان** مورد بررسی قرار می‌گیرد. رابطه **شناخت** با **هیجان** بحث می‌شود.

← روان‌شناسی سازمانی

در این شاخه از روان‌شناسی، اصول و قوانین روان‌شناسی در ادارات، کارخانه‌ها و کارگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. براساس اصول روان‌شناسی میزان تولید را افزایش می‌دهند. در کارمندان و کارکنان انگیزه ایجاد می‌کنند. براساس اصول روان‌شناسی رابطه مدیران و کارکنان را بهبود می‌بخشند.

← روان‌شناسی سیاسی

در این شاخه از روان‌شناسی اصول قوانین روان‌شناسی را در **علم سیاست** به کار می‌گیرند. در این شاخه روان‌شناسی، مطالعه روان‌شناسی شخصیت‌های سیاسی و نحوه برخورد دیپلمات‌ها، **جنگ‌های روانی** و مانند آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

← روان‌شناسی عمومی

این شاخه از روان‌شناسی در واقع مخرج مشترک همه گرایش‌هاست و به نوعی از هر شاخه‌ای به مقدار مورد نیاز مورد بحث قرار می‌گیرد.

← روان‌شناسی دین

این شاخه از روان‌شناسی، باورها و **مناسک دینی** را براساس اصول روان‌شناسی مورد مطالعه قرار می‌دهد. در این گرایش **اعمال** و رفتارهای دینی از نظر روان‌شناسی تحلیل می‌شوند؛ یعنی به پایه‌ها و مبانی **آن عمل**، آثار آن، ویژگی‌های فردی که آن عمل را انجام می‌دهد و همچنین نقش این اعمال در **سلامت** و **بیماری روانی** مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

← روان‌شناسی سلامت

این شاخه از روان‌شناسی به کاربرد اصول روان‌شناسی در **علم پزشکی** می‌پردازد. توجه پرستاران و پزشکان را به اصول روان‌شناسی هنگام برخورد با بیماران مورد بررسی قرار می‌دهد. تأثیر فرآیندهای روانی را در سلامت جسمی افراد مطالعه می‌کند. تأثیر منفی بیماری‌های روانی را در سلامت جسمی افراد مورد توجه قرار می‌دهد.

علاوه بر موارد فوق، زیرشاخه‌های متعدد دیگری نیز برای روان‌شناسی وجود دارد؛ مانند **روان‌شناسی خانواده**، **روان‌شناسی ورزش**، **روان‌شناسی هنر**، **روان‌شناسی حقوق** و... نیز وجود دارند که با توجه به انتساب هر کدام از آنها به یک حوزه خاص از **زندگی**، کاربرد آنها نیز مشخص می‌شود.

معرفی منابع

۱. زمینه روان‌شناسی، نوشته هیلگارد.
۲. اصول روان‌شناسی، دکتر مجد ساعتچی، انتشارات امیرکبیر.
۳. خانواده متعادل، دکتر مجد رضا شرفی، انجمن اولیا و مربیان.
۴. روان‌شناسی رابطه‌ها، دکتر غلام‌علی افروز، انتشارات نوادر.
۵. روان‌شناسی کمرویی، دکتر غلام‌علی افروز، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۶. روان‌شناسی تربیتی کاربردی، دکتر غلام‌علی افروز، انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۷. فرهنگ توصیفی روان‌شناسی اجتماعی، ژانست صلیبی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۸. فرهنگ توصیفی علوم تربیتی، محسن فرمهینی فراهانی، اسرار دانش.
۹. واژه‌نامه روان‌شناسی، تالیف مجدتقی براهنی و همکاران، نشر فرهنگ معاصر و...

پانویس

- ↑ ساعتچی، محمود، اصول روان‌شناسی (در دو جلد)، نشر امیرکبیر و هیلگارد، زمینه روان‌شناسی.
- ↑ کریمی، یوسف، روان‌شناسی اجتماعی، نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها، ص۸.

منبع

سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «شاخه‌های روان‌شناسی»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۷/۰۲/۲۱.

